

Recenzja

Osiągnięć naukowych Pani dr inż. arch. Małgorzaty HANZL
ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka

A. Podstawa recenzji.

1. Podstawa formalna recenzji.

- Zlecenie z dnia 6 listopada 2018 r. wystosowane przez Panią Prodzikan ds. Nauki Wydziału Architektury PW dr hab. inż. arch. Krystynę Solarek Prof. PW, realizującą postanowienie Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów nr BCK-VI-L-6827/18 z dnia 7 września 2018 r.
- Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 r., poz. 1789)
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 01 września 2011r w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. nr 196 poz. 1165)
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2018 r., poz. 261)

2. Podstawa merytoryczna recenzji.

Przekazane do recenzji materiały obejmują 2 Tomy formatu A4 zawierające dokumentację Wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego.

- Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Dokumentacja wniosku.
 - a) Kopia dokumentu potwierdzającego uzyskanie stopnia doktora nauk technicznych
 - b) Autoreferat przedstawiający dorobek i osiągnięcia naukowe
 - Załącznik 2A- w języku polskim
 - Załącznik 2B – w języku angielskim
 - c) Wykaz dorobku habilitacyjnego według wzoru *Wykaz dorobku habilitacyjnego – nauki techniczne*
 - d) Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego
 - Załącznik 4A- monografia: Małgorzata Hanzl, "Morphological analysis of urban structures – the cultural approach. Case studies of Jewish communities in Lodz and Mazovian voivodeships", Monographs of Lodz Univerity of Technology, Lodz 2017, ISBN 978-83-7283-842-1
 - Załącznik 4B- seria artykułów
 - g) Forma elektroniczna dokumentów.

B. Ocena aktywności naukowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Kandydatki – dr inż. arch. Małgorzaty Hanzl

1. Ogólna informacja o Kandydatce.

Dr inż. arch. Małgorzata Hanzl ukończyła studia w Instytucie Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej w 1995 roku, otrzymując dyplom magistra inżyniera architekta. Praca dyplomowa została opracowana pod opieką Prof. Pierre'a Bosta oraz Prof. Weroniki Wiśniewskiej i obroniona w Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Lyon, w ramach stypendium Urzędu Miasta Lyon połączonym z 6 miesięcznym stażem.

W 1999 roku Habilitantka została zatrudniona w Instytucie Architektury i Urbanistyki na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej na stanowisku asystenta a od 2007 r. adiunkta. W latach 2000-2008 była zatrudniona w Instytucie Gospodarki Przestrzennej oraz w latach 2008-2010 na Wydziale Geografii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w ramach umów o dzieło. Od roku 2010 pracuje na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej również w ramach umowy o dzieło.

W roku 2007 dr inż. arch. Małgorzata Hanzl uzyskała stopień doktora nauk technicznych na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej, za pracę pt. *„Nowe możliwości udziału mieszkańców miasta w planowaniu przestrzennym jako wynik wykorzystania współczesnych technik komputerowych”* wykonaną pod kierunkiem Prof. Stefana Wrony. Praca została zrealizowana w ramach grantu promotorskiego KBN.

Ponadto Habilitantka w roku 1999 ukończyła Podyplomowe Studium Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej na WA Politechniki Warszawskiej, w 2012 roku otrzymała Świadectwo przeszkolenia w zakresie nauczania metodą Problem Based Learning na Politechnice Łódzkiej oraz w 2017 r. otrzymała Cambridge English Level 3 Certificate in ESOL International (Proficiency). Ukończyła również Podyplomowe Studium Pedagogiczne przy Politechnice Łódzkiej.

Równoległe z działalnością naukową dr inż. arch. Małgorzata Hanzl nabywała umiejętności zawodowe praktyczne łącząc pracę naukowo-dydaktyczną z działalnością zawodową – projektową. Jeszcze w trakcie studiów Habilitantka odbyła staże w pracowniach projektowych w Łodzi jako asystent projektanta, a następnie po 1999 r. pracowała jako projektant, w 2006 r. jako główny specjalista w Pracowni Urbanistycznej Wydziału Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Łodzi i Miejskiej Pracowni Urbanistycznej oraz w latach 2007-2008 jako biegły sądowy w Sądzie Rejonowym w Łodzi.

2. Ocena aktywności naukowej

Działalność naukową Habilitantka rozpoczęła w roku 1999 łącząc ją w tym czasie z działalnością zawodową/projektową. Obszar zainteresowań naukowych początkowo obejmował zagadnienia związane z wykorzystaniem technik komputerowych w planowaniu przestrzennym, zastosowaniem Systemów Informacji Przestrzennej w warsztacie urbanisty, a następnie otwieraniem się nowych możliwości partycypacji mieszkańców miast w planowaniu przestrzennym z wykorzystaniem technik komputerowych. Prowadziła badania naukowe w ramach zagranicznego stażu w Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Lyon oraz projektu badawczego KBN.

Wpływ na tematykę i zakres prac naukowych podejmowanych w tym okresie miał zrealizowany przez Habilitantkę projekt badawczy promotorski KBN pt.: *„Nowe możliwości udziału mieszkańców miasta w planowaniu przestrzennym jako wynik wykorzystania współczesnych technik komputerowych”*, którego promotorem i kierownikiem był prof. dr hab. Stefan Wrona.

Podsumowaniem pierwszego okresu działalności naukowej z lat 1999-2007 była dysertacja doktorska pod tym samym tytułem co ww. projekt badawczy.

Bezpośrednio po obronie dysertacji doktorskiej Habilitantka skupiła się na publikowaniu wyników badań związanych z głównym jej tematem tj. partycypacją społeczną w planowaniu przestrzennym oraz zastosowaniu technik IT szczególnie GIS w warsztacie planisty przestrzennego (IT jako narzędzie dla publicznej partycypacji w planowaniu przestrzennym). Następnie kontynuowała badania naukowe między innymi w zakresie poniżej wymienionych zagadnień:

- Założenia do ontologii miejskich struktur w kulturowym podejściu
- Analizy morfologiczne struktur miejskich w ujęciu kulturowym w kontekście społeczności Żydowskiej w woj. łódzkim i mazowieckim.

Wśród podejmowanych przez Habilitantkę tematów badawczych znaczna część wynika z prowadzonej działalności dydaktycznej oraz edukacyjnej i popularyzatorskiej. Jednym z bardzo inspirujących tematów stało się prowadzenie wykładów, seminarium oraz zajęć projektowych: GIS - Parametric Description of Urban Space (wykład i seminarium) oraz Information Processes in Urban Planning (wykład i projekt) w ramach kursu Architecture for Society of Knowledge na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej.

Istotnymi elementami, które wpłynęły na wzbogacenie warsztatu badacza oraz dały istotną podbudowę dla badań stanowiących główny nurt dysertacji habilitacyjnej było:

- odbycie stażu jako Visiting Scholar w SENSEable City Laboratory, Department of Urban Studies and Planning, Massachusetts Institute of Technology w Cambridge, w ramach programu stypendialnego 2014-2015 Fulbright Advanced Research Awards for Polish Citizens który umożliwił Habilitantce udział w badaniach *Assumptions for the Ontology of Urban Structures in the Cultural Approach - Założenia do ontologii miejskich struktur w kulturowym podejściu*
- odbycie jednego semestru kursu antropologii w Harvard Extension School oraz
- realizacja projektu badawczego Narodowego Centrum Nauki (konkurs Sonata 2: *Analizy morfologiczne struktur miejskich w ujęciu kulturowym. Studium przypadku społeczności żydowskich w wybranych miejscowościach województw łódzkiego i mazowieckiego. 2012-2017*)

Na uwagę zasługuje opracowanie przez Habilitantkę w ramach realizacji projektu badawczego Narodowego Centrum Nauki (konkurs Sonata 2) nowej metody badawczej dotyczącej przeprowadzania analizy morfologicznej struktur miejskich w ujęciu kulturowym w kontekście społeczności żydowskich w wybranych miejscowościach województw łódzkiego i mazowieckiego. Wyniki badań Habilitantka zawarła w wielu publikacjach naukowych. Na uwagę zasługuje szereg publikacji (4) z listy Journal Citation Reports (2012-2017) w których Habilitantka prezentowała zagadnienia metodologiczne służące przybliżeniu głównego nurtu badań związanych z realizacją tematu rozprawy habilitacyjnej oraz częściowe ich rezultaty.

Działalność naukowa dała podstawy do czynnego udziału Habilitantki w licznych konferencjach naukowych i wygłaszania referatów z zakresu prowadzonych badań.

Znaczną pozycję w działalności naukowej Habilitantki zajmują recenzje artykułów w periodykach naukowych krajowych (w tym 2 recenzje z listy B) i zagranicznych (w tym 7 z listy A indeksowanych w Journal Citation Reports i 2 z listy B) oraz udział Habilitantki w panelach oceniających projekty badawcze (w tym 3 recenzje); udział jako ekspert w programie Horizon 2020 oraz inne pomniejsze.

W latach 2011-2017 brała czynny udział w Komitetach Naukowych Konferencji recenzując zgłaszane referaty.

Podsumowaniem wieloletnich badań Habilitantki jest monografia opublikowana w 2017 roku pt. *“Morphological analysis of urban structures – the cultural approach. Case studies of Jewish communities in Lodz and Mazovian voivodeships”*, która przedstawia między innymi wyniki badań w zakresie określenia założeń dla ontologii przestrzeni miejskich z uwzględnieniem jej kulturowego tła, w kontekście społeczności żydowskich w województwach łódzkim i mazowieckim.

Ilościowo dorobek naukowy Habilitantki prezentuje się następująco:

Przed doktoratem wg Wykazu dorobku Habilitacyjnego:

Monografie, publikacje naukowe w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazie, o której mowa w pkt IIA – 11 (w tym 1 współautor)

Kierowanie międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi oraz udział w takich projektach - 1 (jako wykonawca)

Międzynarodowe i krajowe nagrody za działalność naukową albo artystyczną – 1 (jako członek zespołu)

Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach tematycznych – 10 (w tym 1 jako współautor)

Po doktoracie:

Publikacje i inne prace wchodzące w skład osiągnięcia naukowego - 11 (jako autor) ;

Publikacje naukowe w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JRC)-4 (w tym 2 jako autor);

Monografie, publikacje naukowe w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazie, o której mowa w pkt IIA- 30 (w tym 26 jako autor, 1 recenzja, 3 indeksowane w Web of Science, 4 z listy czasopism B)

Opracowania zbiorowe, katalogi zbiorów, dokumentacja prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych – 3

Sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania - 1.017

Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS): - 55 - bez auto-cytowań Liczba cytowań według bazy Google Scholar 209

Indeks Hirscha według bazy Web of Science (WoS): 1 Indeks Hirscha według bazy Google Scholar – 4

Kierowanie międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi oraz udział w takich projektach – 1 (jako kierownik)

Międzynarodowe i krajowe nagrody za działalność naukową albo artystyczną - 0

Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach tematycznych – 30 (w tym 27 jako autor).

Ponadto za działalność naukową uzyskała szereg Nagród Rektora Politechniki Łódzkiej (w latach 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2015, 2016, 2017).

W podsumowaniu należy zauważyć że po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych Pani dr inż. arch. Małgorzata Hanzl znacznie powiększyła dorobek naukowy. Większość Jej dorobku publikacyjnego stanowią publikacje indywidualne (39 pozycji). Znaczną aktywność wykazuje również w czynnym udziale w Konferencjach krajowych i zagranicznych oraz pracy badawczej. Jakoś i ilość opracowań daje podstawę do pozytywnej oceny tej części dorobku naukowego Habilitantki.

3. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej.

Habilitantka posiada istotne doświadczenie dydaktyczno- organizacyjne które nabyła w okresie zatrudnienia w Politechnice Łódzkiej, a także prowadząc zajęcia w Instytucie Gospodarki Przestrzennej na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, na Wydziale Geografii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego i na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Działalność dydaktyczną rozpoczęła już w 1999 r.

Przed doktoratem doświadczenia dydaktyczne związane były z wspomnianym już Grantem promotorskim KBN i dotyczyły partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym z wykorzystaniem technik komputerowych czego wynikiem było tworzenie programów nauczania Systemów Informacji Przestrzennej dla kierunków studiów związanych z planowaniem przestrzennym.

W trakcie dalszej pracy dydaktycznej Habilitantka brała udział w opracowywaniu programów nauczania szeregu przedmiotów, w tym między innymi: studiów inżynierskich Architecture Engineering, kursu prowadzonego w Politechnice Łódzkiej wspólnie przez Instytut Architektury i Urbanistyki oraz Centrum Kształcenia Międzynarodowego, wykładów dla kierunku Gospodarka Przestrzenna, zajęć dla specjalności Architecture for Society of Knowledge na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej - gdzie prowadzi zajęcia z GIS - Parametric Description of Urban Space oraz Information Processes in Urban Planning i innych.

Habilitantka współprowadzi również szereg wykładów np.: wykład Architektura miasta dla sem. 4 studiów inżynierskich na kierunku Architektura, wykłady w ramach bloku Propedeutyka Rewitalizacji dla 1 sem. studiów magisterskich na kierunku Architektura i inne.

Pełni rolę promotora prac dyplomowych kierunków: Architektura (obronione 2 dyplomy magisterskie, 1 dyplom inżynierski), Architecture Engineering (2 dyplomy inżynierskie) i Gospodarka Przestrzenna (1 dyplom inżynierski, 3 dyplomy magisterskie).

Efektom pracy dydaktycznej jest wyróżnienie w konkursie Towarzystwa Urbanistów Polskich (2013 r.) za Pracę dyplomową magisterską studentki Elżbiety Chroboczek na temat: Śladami Łódzkiego Getta. Projekt rewitalizacji obszaru w rejonie ulic: Zgierskiej, Podrzecznej, Franciszkańskiej i Zawiszy Czarnego. Jest również recenzentem prac dyplomowych dla wszystkich wymienionych kierunków i specjalności.

Od 2015 roku prowadzi konsultacje przewodu doktorskiego mgr inż. arch. Lia Maria Bezerra, (przed formalnym otwarciem na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej) którego promotorem jest prof dr hab. Jan Słyk. Tematyka doktoratu związana jest z zagadnieniami gęstości i intensywności zabudowy oraz GIS.

Działalność organizacyjna Habilitantki jest różnorodna. Między innymi na podkreślenie zasługują aktywności podejmowane w okresie zatrudnienia w Instytucie Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej kiedy angażowała się w organizację imprez warsztatowych i wykładów. Ważniejsze z nich to:

- sprawowanie opieki organizacyjnej i merytorycznej na studenckich międzynarodowych warsztatach Brama Miasta zorganizowanych przez studentów Koła Naukowego IX piętro (2013 r.)
- organizacja, wspólnie z profesorami z Bordeaux, z Bolonii i z Wrocławia międzynarodowych warsztatów w Uniwersytecie w Bolonii (2012 r.)
- organizacja wykładów Prof. Henry'ego Sanoffa z North Carolina State University w Politechnice Łódzkiej oraz na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej oraz związanych z nimi warsztatów.
- W ramach projektu Nasz Księżę Młyn w 2011 organizacja warsztatów fotograficznych na Księżym Młynie w Łodzi dla studentów II roku Architecture Engineering IFE i inne.

- Działalność związana z popularyzacją warsztatu GIS, aktywności organizacyjne, między innymi organizacja konkursów studenckich, projektów z udziałem podmiotów zewnętrznych, popularyzacja prac studenckich na zewnątrz, etc.

Szczególny element dorobku Habilitantki stanowi współpraca międzynarodowa. W ramach obowiązków dydaktycznych w okresie 2011-2012 pełniła funkcję koordynatora ds. programu Erasmus dla kierunku Architecture Engineering. W tym okresie nawiązała szereg umów bilateralnych między innymi z uczelniami: École Special w Paryżu, Hafency University w Hamburgu, University of Basilicata we Włoszech, itd.

Habilitantka angażuje się również w działalność w ramach międzynarodowych i krajowych organizacji i towarzystw. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt że od 2009 r. jest aktywnym członkiem International Society of City and Regional Planners (ISOCARP) – międzynarodowej organizacji zrzeszającej planistów z całego świata, w której w latach 2013-2017 pełniła funkcję członka Komitetu Naukowego a od 2017 r. pełni funkcję v-ce Prezesa ds. Publikacji. Od 2011 r. jest członkiem Polish National Delegation tej organizacji. Ponadto jest członkiem: International Society of Urban Form od 2012 r., Education and Research in Computer Aided Architectural Design in Europe od 2002 r.; Polskiej Sieci Morfologii Miasta (PNUM) działającej pod patronatem Sekcji Morfologii Miasta PAN o. Kraków, Polskiego Towarzystwa Informacji Przestrzennej, TUP, Polskiego Stowarzyszenia Stypendystów Fulbrighta oraz Sieci wymiany dobrych praktyk w zakresie partycypacji społecznej w planowaniu urbanistycznym Community Planning.

Oprócz pracy w Komitetach Naukowych Konferencji Habilitantka angażuje się w działania związane z organizacją kongresów ISOCARP, w 2016 r. była aktywnym członkiem Komitetu Organizacyjnego Kongresu w Durbanie oraz w ramach corocznych Kongresów bierze udział w programie „Mentor in paper”. W 2014 r. wraz z licznym zespołem z WA Pol. Gdańskiej, WA Pol. Warszawskiej i IAIU Politechniki Łódzkiej organizowała międzynarodowe Warsztaty regionalne ISOCARP.

Oprócz publikacji o charakterze naukowym Habilitantka jest autorką znacznej liczby publikacji o charakterze popularyzatorskim na tematy związane z lokalnymi problemami zagospodarowania przestrzeni. Do tej grupy można zaliczyć artykuły pisane do magazynów internetowych Kultura Enter, Respublika Nova i Obywatel, a także artykuły publikowane w gazetach lokalnych: Gazeta Wyborcza Łódź, Dziennik Łódzki.

Wynikiem działań o charakterze organizacyjnym były też funkcje edytorskie i redakcyjne Habilitantki, udział w działalności komitetów naukowych wydawnictw periodycznych np. seria książek Politechniki Mediolańskiej, czy w zespołach redakcyjnych np. Przeglądu Urbanistycznego TUP O. Wrocław w latach 2010-2017 i Czasopisma Respublica Nova w latach 2011-2012.

Osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki obejmują również:

- wykłady o charakterze popularyzatorskim
- udział w debatach na tematy związane bezpośrednio z zagadnieniami planowania przestrzeni w Łodzi (o miastotwórczej roli kultury żydowskiej, na temat organizacji układu transportowego w centrum Łodzi i inne)
- udział w Warsztatach organizowanych przez TUP o. Łódź.

Innym źródłem inspiracji dla Habilitantki była działalność o charakterze popularyzatorskim i doradczym, a także zaangażowanie w prace redakcji periodyków Urbanista (Główny Redaktor Ludwik Biegański) oraz Przegląd Urbanistyczny (Główny Redaktor Janusz Korzeń). Pokłosiem tej aktywności, a także zaangażowania w działalność społeczną - doradztwo dla łódzkiego ruchu miejskiego Szacunek dla Łodzi była działalność publicystyczna odnosząca się do zagadnień urbanistyki

współczesnej. Habilitantka prowadzi blogi, strony internetowe, serwis Facebook gdzie między innymi porusza aktualne zagadnienia związane z planowaniem urbanistycznym.

Działalność popularyzatorska stała się podstawą angażowania się Habilitantki w działalność doradcą z dziedziny planowania przestrzennego i urbanistyki na rzecz ruchów społecznych. Za swoją działalność na rzecz popularyzacji warsztatu GIS oraz organizacyjną w latach 2001, 2002 i 2004 otrzymała szereg nagród Rektora Politechniki Łódzkiej.

Ilościowo dorobek dydaktyczny i popularyzatorski Habilitantki prezentuje się następująco:

Uczestnictwo w programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych i krajowych –1
Aktywny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. Wystąpienia i prezentacje inne niż wymienione w punkcie II. L – 7 (w tym 1 współautorstwo)

Udział w komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych – 31

Otrzymane nagrody i wyróżnienia inne niż wymienione w pkt II – za działalność organizacyjną – 3, za działalność naukową – 8

Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism i serii wydawniczych – 3

Członkostwo w międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych – 7

Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki – publikacje o charakterze popularyzatorskim – 8, wykłady – 2, wystąpienia na warsztatach -3, ponadto blogi, witryny internetowe itd.

Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego – 1

Staże w zagranicznych i krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich – 2 (w tym jeden przed doktoratem)

Wykonane ekspertyzy lub inne opracowania na zamówienie - 7

Udział w zespołach eksperckich i konkursowych- 1

Recenzowanie projektów międzynarodowych i krajowych - 4

Recenzowanie publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych – 24 (w tym dwa w periodykach krajowych)

Inne osiągnięcia nie wymienione wcześniej – 2

W związku z wykazaniem dużego zaangażowania w wiele różnorodnych aktywności zarówno na polu dydaktycznym, popularyzatorskim jak i współpracy międzynarodowej dorobek dr inż. arch. Małgorzaty Hanzl oceniam pozytywnie.

4. Ocena dorobku zawodowego w zakresie projektowania architektonicznego i urbanistycznego

Doświadczenie projektowe Habilitantka zdobywała jeszcze w trakcie studiów pracując w pracowniach i biurach projektowych z początku o profilu architektonicznym a następnie urbanistycznym, początkowo w charakterze asystenta projektanta, a następnie projektanta. Ponadto zdobywała doświadczenia związane z rewaloryzacją obiektów zabytkowych uczestnicząc w stażach wakacyjnych w L'Association pour la Participation et l'Action Régionale (A.P.A.RE.)

Wraz z zatrudnieniem w Instytucie Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej stopniowo w coraz mniejszym stopniu angażowała się w prace projektowe, kontynuując współpracę lub realizując zlecane projekty w ramach umów o dzieło. W roku 2006 była zatrudniona w Wydziale Urbanistyki i Architektury, a następnie w Miejskiej Pracowni Urbanistycznej Urzędu Miasta Łodzi.

Po uzyskaniu tytułu doktora nauk technicznych podstawowym obszarem samodzielnej działalności projektowej Habilitantki stało się planowanie przestrzenne w skali lokalnej.

Jest autorką, bądź współautorką ogółem 15 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z czego 8 osiągnęło status uchwalonych.

W ramach zatrudnienia w Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Łodzi, w roku 2006, była odpowiedzialna za prace przygotowawcze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Łodzi, kierowała pracami nad Oceną aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z analizą zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta Łodzi w okresie 2002-2006. Ponadto, wykorzystując zgromadzone doświadczenia sporządziła opracowanie "e-Lodz: System dla Zarządzania Biurem Architektury i Planowania Przestrzennego" – wewnętrzny dokument Urzędu Miasta Łodzi, 2006.

Po doktoracie Habilitantka również prowadziła działalność o charakterze konsultanta, doradcy i eksperta, sędziego konkursowego w obszarze planowania urbanistycznego. W konkursie SARP na budynek kościoła przy ul. Goplańskiej w Łodzi otrzymała nagrodę za projekt realizacyjny (1995-1997) jako współautor wraz z J. Gorgul - główny projektant oraz A. Woźnicka.

Ilościowo dorobek projektowy Habilitantki prezentuje się następująco:

Zrealizowane oryginalne osiągnięcia projektowe, konstrukcyjne i technologiczne

Po uzyskaniu tytułu doktora

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego - uchwalone, główny projektant – 8 (współautorstwo)

Projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, główny projektant – 7 (współautorstwo)

Przed uzyskaniem tytułu doktora

Udział w pracach planistycznych i z dziedziny gospodarki przestrzennej, główny projektant: dr inż. arch. Mirosław Wiśniewski – 10 (asystent projektanta)

Ważniejsze projekty architektoniczne - 11 (współpraca w charakterze asystenta projektanta)

Podsumowując, działalność zawodowa Habilitantki jest wystarczająca, można w niej zauważyć związki z działalnością naukowo-badawczą i dydaktyczną. Dorobek zawodowy Habilitantki oceniam pozytywnie.

C. Ocena osiągnięcia naukowo-badawczego

Osiągnięcie naukowe, które zostało przez Habilitantkę przedłożone do oceny składa się z monografii: Małgorzata Hanzl: *Morphological analysis of urban structures - the cultural approach. Case studies of Jewish communities in Lodz and Mazovian voivodeships*. Monographs of Lodz University of Technology, Lodz University of Technology Press, Łódź 2017, ISBN 978-83-7283-842-1. Język publikacji: angielski. Recenzje naukowe: Prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett, New York University, Główny Kurator, POLIN Muzeum Historii Żydów Polskich, członek American Academy of Arts and Science Prof. Ivor Samuels, Urban Morphology Research Group, School of Geography, University of Birmingham.

oraz serii 10 publikacji napisanych w latach 2012-2017, w formie artykułów, rozdziałów w książkach oraz publikacji pokonferencyjnych. Przedstawione publikacje były przedmiotem recenzji (wg wykazu Załącznik 4B Seria artykułów).

Monografia oraz przedstawiona do oceny seria artykułów są rezultatem wykonanego przez Habilitantkę projektu badawczego Narodowego Centrum Nauki (UMO-2011/03/D/HS3/01630), pod

tytułem *Analizy morfologiczne struktur miejskich w ujęciu kulturowym. Studium przypadku społeczności żydowskich w wybranych miejscowościach województw łódzkiego i mazowieckiego*.

Habilitantka opierając się na stwierdzeniu że formy struktur miejskich stanowią artefakty kultur i społeczeństw które je współtworzyły (Rossi i Lefebvre), podejmuje szerokie badania zmierzające do wyjaśnienia/potwierdzenia przedstawionego zjawiska. Autorka poszukuje informacji i znaczeń zawartych w formach środowiska zurbanizowanego (charakteryzującego się określonym łańcem przestrzennym) które mogą stanowić wytłumaczenie praktyk przestrzennych podejmowanych przez społeczności przynależne do kultury żydowskiej.

Badania obejmują różnorodne wzorce kulturowe oraz ich relacje ze środowiskiem zbudowanym/miejskim na przestrzeni lat - do wieku XI do okresu międzywojennego.

Autorka poszukuje właściwych metod, które umożliwiłyby badanie relacji pomiędzy krajobrazami miejskimi i aktywnościami rozgrywającym się w nich od czasu ich powstania.

Deklarowanym przez Habilitantkę celem jest określenie założeń dla ontologii przestrzeni miejskich z uwzględnieniem jej tła kulturowego (studia przypadku dotyczące społeczności żydowskich na terenach województw łódzkiego i mazowieckiego).

Ze względu na fakt że w większości przypadków próbując przedstawić istotę przestrzeni miejskiej badacz skupiają się na jej opisaniu, sformułowanie zamiaru dotyczącego opisu nie tyle przestrzeni miasta, co cech istotnych przestrzeni czyli ontologii przestrzeni miejskich uwzględniającej kulturę użytkowania tychże miejsc, ich formę fizyczną oraz wzajemne relacje pomiędzy tymi dwoma zagadnieniami wg recenzentki wydaje się cennym podejściem badawczym.

Ze względu na szerokie spektrum materiału badawczego badania prowadzone były w obszarze interdyscyplinarnym, w tym między innymi dotyczyły antropologii i studiów nad kulturą, morfologii miasta i teorii projektowania urbanistycznego, obejmowały analizy różnorodnych wzorców kulturowych, ich relacji ze środowiskiem miejskim w szeroko określonym przedziale czasowym.

Biorąc pod uwagę występowanie różnic metodologicznych występujących przy prowadzeniu badań w różnych dyscyplinach, które mogą wpływać na ich wyniki Habilitantka na wstępie podjęła próbę analizy metod badawczych w celu wyłonienia właściwego podejścia metodologicznego.

Poszukując właściwego podejścia metodologicznego dla wyjaśnienia sposobu w jaki uwarunkowania społeczno-kulturowe wpływają na formy zabudowy i jego identyfikacji (działając na polu interdyscyplinarnym) Autorka wykorzystała możliwości badawcze polegające na próbie ujednoczenia podejść metodologicznych które daje nauka o złożoności (complexity science). Opierając się na istotnych dla podejścia przyjętego przez naukę o złożoności kwestiach wpływu intencji ludzi na występowanie zjawisk społecznych i przestrzennych (wg Portugali 2012) Habilitantka udowodniła postawioną podstawową tezę pracy stanowiącą że społeczności żydowskie w przedwojennej Polsce stanowiły przykład samo-organizującego się społeczeństwa, którego funkcjonowanie można uznać za prototyp współczesnej postmodernistycznej złożoności.

Teza zakładając wpływ intencji ludzi na występowanie zjawisk społecznych i przestrzennych, wynika z zaobserwowanego faktu że w sytuacji zmian cywilizacyjnych początku XIX i końca XX wieku wiele z istotnych elementów życia jednostki (status materialny, przynależność religijna, zawodowa, pochodzenie itd.) stopniowo stawało się przedmiotem indywidualnych decyzji mających wpływ na fizyczne struktury zabudowy i manifestowane przez nie znaczenia.

W części pracy dotyczącej metodologii zawarty został wyczerpujący przegląd metod badawczych (wykorzystanych w późniejszych rozdziałach) odnoszących się do relacji pomiędzy uwarunkowaniami kulturowo-społecznymi i aktywnością ludzi oraz uwarunkowaniami przekształcania środowiska zbudowanego.

Rozważania natury metodologicznej dostarczyły narzędzi dla studium przypadku o charakterze empirycznym, w ramach którego przeprowadzono badania które dotyczyły dzielnic Łodzi oraz wielu miejsc zlokalizowanych w miastach i miasteczkach województw łódzkiego i mazowieckiego, które wcześniej zamieszkiwała społeczność żydowska.

Prowadzone badania posiadały podbudowę w licznych inwentaryzacjach i materiałach studialnych dotyczących lokalizacji omawianych w monografii, nadzorowanych przez Habilitantkę w ramach zajęć z projektowania urbanistycznego prowadzonych w Instytucie Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej.

Celem przeprowadzonych badań było wyjaśnienie jak żyła społeczność żydowska przedwojennej centralnej Polski oraz w jaki sposób ich codzienne aktywności kształtowały struktury które zamieszkiwali, w ten sposób wnosząc swój wkład w procesy urbanizacyjne. Przedmiotem badań były między innymi formy i przekształcenia przestrzeni miejskiej, które zazwyczaj występowały jako rezultat aktywności o charakterze oddolnym, niezależnie od planowania o charakterze formalnym. Zostały one przedstawione na tle dziejów formalnego planowania urbanistycznego w tym rejonie w okresie od XIX do początku XX wieku - okresie najintensywniejszego rozwoju który generował zmiany cywilizacyjne towarzyszące ówczesnemu uprzemysłowieniu i wpływał na tworzenie struktury miejskie które w wielu przypadkach przetrwały do dnia dzisiejszego.

Wyniki badania odnoszą się do trzech podstawowych poziomów: regionu, miasta oraz dzielnicy - jednostki sąsiedzkiej.

Przyjęta metoda analizy bazująca na zestawieniu atrybutów pochodzących z różnych źródeł (model populacji żydowskiej w granicach obecnych województw mazowieckiego i łódzkiego wykorzystujący dane spisu ludności z roku 1921 r., baza danych rozmieszczenia gmin żydowskich we wcześniejszych okresach i inne pomniejsze źródła) umożliwiła wstępne obserwacje i wnioski dotyczące: - wielkości danej społeczności, - głównego profilu zawodowego miejscowości lub dzielnicy, - szczególnych cech miast i dzielnic, - poziomu akulturacji i stosunku do religii - zmian zachodzących w obrębie społeczności żydowskiej w czasie oraz ich dynamiki.

W skali regionu analiza danych statystycznych umożliwiła śledzenie procesów rozwoju miast. Klasyfikacja dużych, zurbanizowanych ośrodków pozwoliła wyróżnić różne ich typy: ośrodki przemysłu, administracji, handlu oraz ośrodki kultu religijnego, przy czym badania wykazały że większość z nich pełniła więcej niż jedną rolę. Przebadana została również sieć osadnictwa żydowskiego w małych miastach "sztetl" oraz w folwarkach stanowiąca specyficzny element w skali europejskiej.

Opracowana przez Habilitantkę baza danych pozwoliła na wstępne usystematyzowanie informacji o osadnictwie żydowskim w centralnej Polsce w ujęciu diachronicznym. Jej otwarta struktura umożliwia dalszą rozbudowę oraz wzbogacanie o nowe informacje.

W studium przypadku wybrano cztery miasta o różnej wielkości oraz różnych uwarunkowaniach planowania i rozwoju, dla których Habilitantka prześledziła wpływ społeczności żydowskiej na środowisko miejskie. Wybrane miasta charakteryzowały się: - zróżnicowanym poziomem akulturacji, - różną skalę społeczności i w konsekwencji różnym poziomem ich zróżnicowania, - złożonymi i różnorodnymi funkcjami, - różnymi okresami żydowskiej obecności. Celem badania było zdefiniowanie formalnych aspektów przestrzeni miejskiej zamieszkałej przez tradycyjną społeczność żydowską, odpowiedzialnych za ich unikalny charakter. Habilitantka przeanalizowała szereg elementów, które potwierdzają wpływ społeczności żydowskiej na formę struktur przestrzennych w miastach centralnej Polski:

- *znaczenie budowli, zarówno publicznych jak i prywatnych, przynależących do kultury żydowskiej,*

- dopasowanie przestrzeni o różnej funkcji do sytuacji społecznych, które w nich zachodziły,
- różnorodność form zabudowy, różnorodność stylów i materiałów budowlanych, heterogeniczność,
- adaptację warunków zastanych poprzedzających przekształcenia przez Żydów lub wymagane przez żydowskich mieszkańców dla zaspokojenia potrzeb społeczności poprzez ewolucję wcześniejszego stanu, z zachowaniem wcześniejszych podziałów, etc.
- centralna lokalizacja społeczności żydowskiej stanowiła najbardziej gęsto zaludnioną część miejscowości,
- gęsta i ściśle powiązana sieć ścieżek, przejść, zaułków, podwórek jako odbicie życia społecznego,
- nakładanie się różnych aktywności w przestrzeni, często też w czasie, koegzystencja i mnogość aktywności w pojedynczej, współdzielonej przestrzeni
- specyficzna atmosfera i wzorce osiedlenia.

Wnioski z analiz dowiodły istnienia odrębnego ładu przestrzeni miejskiej właściwego dla kultury żydowskiej niegdyś obecnej w Polsce. Wcześniejszych najczęściej wymienianą w analizach cechą form kwartałów żydowskich był chaos, który zauważano zarówno w planie jak i w fizycznym wyglądzie struktur jako brak jednorodności form budynków i materiałów konstrukcyjnych, brak geometrycznego układu planów i ich podporządkowanie hierarchii wewnętrznych połączeń rozpoznawalnych tylko dla osób przynależących do tradycji żydowskiej.

Habilitantka dowodzi, że różne kultury użytkujące te same przestrzenie postrzegały ład przestrzeni w różny sposób. Dla wyjaśnienia tej obserwacji zaproponowała klasyfikację elementów składających się na pojęcie ładu przestrzeni, która zestawia elementy składowe z właściwym im tłem kulturowym (Żydowski habitus, ogół struktur miejskich i sytuacji społecznych, zwyczaje i praktyki życia codziennego i inne).

Habilitantka również podejmuje próbę wyjaśnienia w jaki sposób w sytuacji koegzystencji różnych kultur możliwe było wywieranie przez jedną z nich wpływu na kształt struktur miejskich, poprzez działania o charakterze oddolnym i niezależnie od sytuacji zastanej. Szczegółowa i wieloaspektowa analiza życia codziennego pozwoliła na zrozumienie miastotwórczego charakteru kultury żydowskiej.

Opierając studium przypadku na analizie znaczeń środowiska miejskiego oraz codziennej kultury życia jego mieszkańców Habilitantka wnosi nowe wartości na polu badań dziedzictwa architektonicznego społeczności żydowskiej w Polsce. Dotychczasowe podejście kładło nacisk na szczegółowe analizowanie wpływu poszczególnych interesariuszy i budowniczych w powstawanie dzieła architektonicznego.

Na strukturę monografii składa się siedem rozdziałów.

I. Wprowadzenie stanowi krótką prezentację zawartości monografii oraz wyjaśnienia dotyczące zastosowanego podejścia do przeprowadzonych badań;

II. Metodologia zawiera przegląd najważniejszych metod badawczych istotnych dla tematu z dziedziny antropologii miasta, morfologii urbanistycznej oraz projektowania miejskiego. W ramach dokonanego przeglądu wydobyto najważniejsze wątki dotyczące fizycznej formy struktur miejskich oraz ich relacji z życiem codziennym oraz jego tłem kulturowym.

III. Analiza porównawcza dzielnic zamieszkałych przez Żydów w przedwojennej centralnej Polsce zawiera omówienie źródeł, tezy i założeń metodologicznych. Przedstawia zmiany zachodzące w obrębie kultury żydowskiej na przestrzeni wieków i stanowi wprowadzenie do następnego rozdziału traktującego o rozwoju osadnictwa żydowskiego w Polsce centralnej.

VI. Rozwój osiedli Żydowskich na przestrzeni wieków obejmuje badania założeń osadnictwa żydowskiego od XI wieku do okresu międzywojennego. Rozwój ten prześledzony został na ogólnym tle planowania urbanistycznego w tym obszarze.

V. Dzielnice zamieszkałe przez Żydów w przedwojennej centralnej Polsce – trzy poziomy typologiczne zawierają badania i analizy osadnictwa żydowskiego zaprezentowane w trzech skalach odniesienia: regionu, miasta oraz dzielnicy,

VI. Studium przypadku to szczegółowa prezentacja czterech miejscowości jako osobnych studiów przypadku, reprezentujących przykłady o różnych cechach w odniesieniu do uwarunkowań planistycznych, skali miasta oraz okresu rozwoju. Studia przypadku obejmują Łódź, Brzeziny, Górę Kalwarię (Ger) oraz Otwock.

VII. Wnioski zawierają omówienie podstawowych konkluzji, usystematyzowanych według najistotniejszych w opinii autorki problemów metodologicznych.

10 przedłożonych do oceny recenzowanych publikacji częściowych napisanych w latach 2012-2017, w formie artykułów, rozdziałów w książkach oraz publikacji pokonferencyjnych (wg wykazu Załącznik 4B Seria artykułów).

Stanowią cykl publikacji powiązanych tematycznie, będących podobnie jak monografia wynikiem realizacji projektu badawczego wykonanego przez Habilitantkę. Ich tematyka związana jest z omówieniem podejścia badawczego i zagadnień metodologii zastosowanych w opracowaniu monograficznym oraz prezentuje jego wyniki częściowe. Celem ich przygotowania i prezentacji na konferencjach architektonicznych, urbanistycznych oraz traktujących o morfologii miasta było jak pisze Habilitantka: *przedyskutowanie wstępnie przyjętych założeń, uzyskanie informacji zwrotnej oraz możliwie wysokiej jakości końcowych wyników pracy.*

W podsumowaniu należy stwierdzić że:

Opierając się na modelu przyjętym za Portugalim (2000) w którym scentralizowane praktyki planowania formalnego zastępuje zbiór jednostkowych decyzji, wynikających między innymi z indywidualnych preferencji, systemów wartości, warunków zewnętrznych, itd. Habilitantka potwierdza tezę, że żydowskie społeczności w centralnej Polsce mogą być uważane za przykład samoorganizującej się społeczności. Wykorzystane przez Habilitantkę założenia nauki o złożoności, a w szczególności koncepcja samoorganizacji dające możliwość określenia roli społeczności w procesie urbanizacji stanowi nowe podejście badawcze. Poprzednio w sensie historycznym uznawano, że wpływ społeczeństwa (w tym przypadku społeczności żydowskiej) jest trudny do zdefiniowania.

Prezentacja historycznego tła planowania formalnego i analiza przemian kulturowych zachodzących na przestrzeni wieków przeprowadzona dla obszaru centralnej Polski dała możliwość rozpoznania ogólnych uwarunkowań funkcjonowania społeczności żydowskiej. Opracowana przez Habilitantkę baza danych pozwoliła na wstępne usystematyzowanie informacji o osadnictwie żydowskim w centralnej Polsce. Jej otwarta struktura umożliwi dalszą rozbudowę oraz wzbogacanie o nowe informacje.

Podjęcie i opisanie badań w zakresie zagadnień metodologicznych z interdyscyplinarnych obszarów (między innymi antropologii miasta oraz morfologii urbanistycznej) w oparciu o podstawy nauki o złożoności stanowi uzupełnienie luki w tym zakresie w opracowaniach polskich.

Przeprowadzone i opisanie przez Habilitantkę badania które uwzględniają kulturowe i społeczne znaczenia fizycznej miejskiej przestrzeni stanowią wkład do istniejących badań dotyczących ontologii miasta. Ważne wydają się rozważania odnośnie natury ładu przestrzeni, jako zbioru cech o charakterze kulturowym.

Problematyka zawarta w monografii wydaje się być pomocną również w kontekście problemów współczesnej urbanizacji, proponując metodologię dla analogicznych analiz wartości zarówno w kontekście historycznych jak też współczesnych obszarów zurbanizowanych dotkniętych problemami. Recenzent widzi możliwość wykorzystania badanych i opisanych metod dla innych studiów przypadku, również w procesach rewitalizacji i w dydaktyce.

Recenzent zgadza się ze stwierdzeniem Autorki: *„Obecne studium jest skromnym wkładem w wypełnienie luki jaka istnieje na styku analiz kultury i dziedzictwa materialnego Żydów polskich, szczególnie w odniesieniu do ich historii najnowszej, to jest pochodzącej z wieku XIX i początku wieku XX. Ten okres zasługuje na szczególną uwagę, tym bardziej że znaczna część struktur wtedy wzniesionych nadal istnieje, jest wykorzystywana i stanowi materialne dziedzictwo przeszłości”*.

Uwagi szczegółowe.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje widoczna w całej pracy dociekliwość badawcza Habilitantki połączona z umiejętnością analizy całości materiału badawczego.

Wśród wielu zalet pracy należy wymienić następujące: harmonijne łączenie zagadnień ogólnych i szczegółowych, budowanie baz danych stanowiących materiał wyjściowy i podstawę do podejmowania dalszych badań.

Stan badań przedstawiony jest właściwie i obszernie – zawiera analizy literatury krajowej i zagranicznej w zakresie przedmiotu pracy. Habilitantka stosuje przypisy jako uzupełnienie głównego wątku narracji w bardzo oszczędny sposób. Niemniej nie przeszkadza to w odbiorze całości.

Ważną częścią monografii jest część graficzna w postaci schematów ideowych, zdjęć, szkiców, tabel i map. W podpisach wielu zabrakło jednoznacznego określenia autora opracowań, co stanowi uchybienie.

Praca, której celem jest między innymi szeroka edukacja społeczeństwa powinna być wydana w języku ojczystym co mogłoby okazać się pomocne w odbiorze pracy przez szerokie grono specjalistów z różnych dziedzin a też przez lokalne społeczności.

Aktywność naukowa Habilitantki połączona jest z intensywną działalnością publicystyczną, dydaktyczną, popularyzatorską i w zakresie współpracy międzynarodowej. Dorobek w każdej z tych dziedzin przeplata się w zakresie tematycznym z obszarami Jej zainteresowań naukowych, świadcząc o komplementarności różnych sfer jej aktywności zawodowej.

Reasumując dorobek Kandydatki należy ocenić wysoko. Aktywność naukową Habilitantki należy uznać za znaczącą, a dorobek za wykazujący konsekwentny rozwój w zakresie wzrastającej złożoności ujęcia problematyki.

D. Wniosek końcowy

Monografia i seria publikacji naukowych są efektem wieloletnich badań i własnych przemyśleń Habilitantki wspartych jej znajomością literatury przedmiotu, doświadczeniem naukowo-badawczym, dydaktycznym oraz popularyzatorskim i jako takie wnoszą znaczne wartości w rozwój dyscypliny naukowej architektura i urbanistyka.

Po analizie dorobku naukowego, dydaktycznego, popularyzatorskiego i w zakresie współpracy międzynarodowej pod względem jakości i ilości oraz wskazanego osiągnięcia naukowego (monografii i serii publikacji) recenzent stwierdza, że Pani dr inż. arch. Małgorzata Hanzl posiada dorobek naukowy, dydaktyczny, popularyzatorski i w zakresie współpracy międzynarodowej spełniający wymagania stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego sformułowane w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki,

art.16 i 17 , z dnia 14 marca 2003r. (Dz.U. 2017 poz. 1789 z późniejszymi zmianami). Tym samym recenzent wnosi do Przewodniczącego Komisji Habilitacyjnej o dalszą kontynuację procedury habilitacyjnej.

B. Majesko-Palubickie

Gliwice, 20.12.2018 r.